

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Ваня Попова-Мороз

относно дисертационния труд на Росица Гичева-Меймари
„ДИОНИС БРОМИОС – ОБРЕДИ И ВЯРВАНИЯ“
за присъждане на образователната и научна степен доктор

1. **Относно темата:**

Тя изследва свидетелствата за един почти непроучен култ на Дионис Бромииос в Източното Средиземноморие и Югоизточна Европа. След Тракийския Конник през римската епоха, това е вторият случай на собствено тракийски култ, който не е царски, а широко честван, и в този факт се крие огромното му значение. Затова темата е изключително интересна за огромен кръг учени, започвайки от собствено тракологите, античниците, изследователите на илири, македонци и скити, общо на древните и особено на варварските и източните култури, религии и митологии, както и за византологите, и стигайки до културолозите и антрополозите в световен мащаб.

Темата е многослойна, многоаспектна и се развива в хронологичен и исторически план от Крито-Микенската епоха до класическото средновековие, с реликти почти до наши дни в някои български и гръцки народни обичаи. По този начин е предложена и работната хипотеза.

2. **Относно методите и структурата:**

Докторантката от тази гледна точка резонно прилага различни методи, а резултатите съпоставя помежду им, за да открие някои константни или развиващи се във времето характеристики на култа. Веднага прави впечатление ерудираността и владеенето на най-съвременни методи, наред с класическите. Рядко в наши дни някой така пълно цитира и осмисля огромно количество писмени източници (епиграфски и литературни) в духа на най-добрите традиции на българската и световната наука. Откриването на тези извори, техният прочит и осмисляне само по себе си представлява една отделна дисертация и същото може да се каже по отношение на останалите ѝ три части, в които има и иконография и изкуствознание, и изследвания на варварските и античната митологии и религии, и етнографски материали, някои от които лични

проучвания на авторката. По същия начин е изградена много сполучливата и детайлно разработена структура на труда, в която в духа на немската школа е разработен всеки детайл, мотив, вярване, обред и свидетелство. Но едновременно с това докторантката владее отлично синтеза в духа на другите водещи световни школи в областта и затова нейните анализи и изводи звучат убедително.

3. **За приносите:**

Те са многочислени, но все пак ще посоча тези, които според мен са най-важните. На първо място е извеждането на тракийската характеристика на култа, направена на фона на сравнението с огромен брой материали от други тракийски, варварски и антични култове. Много нови наблюдения и идентификации са направени за вече известни тракийски паметници и някои техни образи, като например за една от пластинките на Летнишкото съкровище. До сега в българската литература не е показвана цялостна панорама на семантиката на яйцето, като е използван тракийският материал заедно с материала, цитиран в западната литература.

Сред другите раздели и части на дисертацията, които допринасят съществено за нейния приносен характер, е този за психотропните вещества и съответните съдове, използвани в култовите обреди, и за семантиката на кръстосаните ленти в култовата практика, в древните и средновековни изображения. Именно в тях хоризонтът на познание е разширен и териториално, и хронологически и написаното има много по-обобщаващ характер, отколкото само за култа на Бромиос.

Друг съществен приносен момент е подробно и аргументирано тълкуване на канон 62 на 5-6 Вселенски църковен събор, тъй като е един изключително важен документ за съществуването на култа на Дионис Бромиос дори в 7 в. По-нататък Р. Гичева-Меймари доказва съществуването на празника във Византия на две нива – на най-високото ниво в императорския двор, и на фолклорно ниво в средновековието, с реликти в Лазаруването, Герман и Кукерите - у нас и в Гърция.

4. **За литературата и приложенията:**

Те са чудовищно огромни и изключително полезен компендиум не само по темата, но и за древността и реликтите на някои култове у нас, и основно в Гърция, до наши дни. По този начин те имат, освен като приложения, самостоятелно и неопценимо значение.

5. **За доказаната хипотеза:**

След огромния труд и доказателствата – писмени, изобразителни, ритуални, етнографски, фолклорни – работната хипотеза е не само доказана, а свръхдоказана.

6. **Препоръки:**

Препоръчвам трудът да бъде обезателно издаден, защото приносите му имат съществено значение за световната наука. В него бих искала да бъдат доразвити някои изводи, като например защо Дионис Брамиос има черти не само на бог, но и на медиатор и дори герой, като обяснението се търси в обстоятелствата на развитие на тракийската религия. Има необходимост също от проследяване на влиянието на стандартния култ на Дионис върху оформянето на Брамиос (и обратното), както и да се подсили изводът на следващо ниво за намаляването на мистичния характер на Брамиос. Някои транскрипции от гръцки на български могат да бъдат и по-точни.

7. Ако на места аналитичната част бъде намалена по подходящ начин (особено когато резултатите се повтарят при различни аспекти), а синтетичната и изводите получат повече място, работата несъмнено би изглеждала още по-убедителна.

8. **Извод:**

Трудът отговаря на всички изисквания за докторска дисертация и според мен авторката му заслужава присъждането на степента „доктор“.

11.05.2012

Доцент, д-р Ваня Попова